

PRISPEVEK K NEGOVANJU IN RAZVOJU TRADICIJ NOB NA STRANEH LISTA PIONERSKI VESNIK 1945—50

Prva številka Pionera je izšla 3. januarja 1945. Takrat so bile v teku borbe v Sremu, na Hrvaškem in v drugih krajih naše dežele. Naša narodnoosvobodilna vojska je pregnjala okupatorja, v osvobojenih mestih in vaseh se je začelo novo življenje. V naši republiki so se prvič odprle makedonske šole, začeli so obnavljati vse, kar je bilo razrušeno med vojno...

(Iz uvodne besede)

Prvo petletno obdobje v razvoju mladinskega tiska v Socialistični republiki Makedoniji je čas izrednih naporov, da bi se tudi to področje do skrajnih možnih meja izrabilo za vzgojo in izobraževanje mlade generacije. To je čas, ko so bili *Pioner*, *Pionerski vesnik* in *Titovče* — prvič v zgodovini makedonskega naroda — tudi nosilci makedonskega literarnega jezika. Bili so hkrati učbenik, berilo in informator. *Pioner* in *Pionerski vesnik* kot organa pionirske organizacije v Makedoniji sta se z geslom »Za domovino — s Titom naprej« vtkala v temelje socialistične vzgoje otrok od sedmega do štirinajstega leta, to pa so generacije, ki so se nato kontinuirano vklaplale v izgradnjo naše samoupravne socialistične družbe.

Če gledamo danes skozi prizmo več kot treh desetletij s skromno željo, samo skicirati delež, ki sta ga dala *Pioner* in *Pionerski vesnik* razvoju tradicije NOB, je treba ugotoviti, da to plemenito področje še vedno čaka, da bi ga preučili.

Opazni so napor urednikov Slavka Janevskega in Borisa Bojadžinskega, da bi v času skromnih možnosti odgovorila na mnogotera vprašanja, prav tako je opaziti čut skrajne odgovornosti glede tega, kako in kaj ponuditi mlademu bralcu. Na teh prvih straneh se srečujemo z imeni in prvinci danes znanih makedonskih književnikov, akademikov, družbenopolitičnih delavcev, časnikarjev, prevajalcev, pedagogov. Če se spomnimo, da je *Pionerski vesnik* izhajal dvakrat mesečno in da je imel naklado več kot 70 tisoč izvodov, potem je jasno, kakšni so bili zavestni napor pri uresničevanju idejnih vzgojnih smotrov, kajti mladinski tisk je bil pomembna sestavina celokupnega vzgojno-izobraževalnega procesa, v katerem se je otrok oblikoval v osveščenega in aktivnega graditelja in borca za samoupravno socialistično družbo.

Razvijanje bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi in narodnostmi, kot ena od najpomembnejših pridobitev NOB, in ljubezen do domovine sta vselej prisotni temi, ki sta se izražali tako v pesniških in proznih tekstih kakor tudi v informativnih člankih. Dneve vstaje in datume osvoboditve mest so redno izrabljali za priložnostne zapise, v katere so zajemali vse republike in posebej podčrtavali skupen boj za svobodo in izgradnjo enotne enakopravne skupnosti. Sublimat takšnih člankov je vsekakor delo Djordjija Abadžieva *Pet svobodnih Ilindenov v naši domovini* (PV 1949 št. 14/15, str. 8).

Na straneh *Pionerskega vesnika* v letih 1946, 1947 in 1948 bomo našli na pesmi, ki imajo antologijsko vrednost: *Domovina* Vanča Nikoleskega ali *Domovina, v srcu te nosim*, *Republika naša, bodi večno živa* Slavka Janevskega.

Uresničevanje enakopravnosti vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti je zajeto v temah, ki so neposredno povezane z odpiranjem makedonskih in albanskih šol, z razvojem makedonskega knjižnega jezika, s formiranjem prve univerze v Skopju, s pravico glasovanja in svobodnega opredeljevanja. Posebne pozornosti je vredna rubrika *Naši pionirji* v Pirinski Makedoniji, v kateri so zabeleženi zanimivi podatki vse do prekinitve odnosov v letu 1948 (*Pionerski vesnik* do septembra 1948). Ker še ni bilo dovolj del v albanskem jeziku, so občasno tiskali prispevke tudi v albanščini.

Številni in bogati so prozni in pesniški teksti, kakor tudi spomini in članki neposrednih udeležencev NOB. V primerjavi s kasnejšimi obdobji je opaziti načrtno in sistematično vodenje rubrik: Iz naše slavne preteklosti, Narodni heroji, Pionirji v NOB. Redno so tudi zabeležili vsak pomembnejši zgodovinski datum, posebno zasedanje AVNOJ in ASNOM, 11. oktober, dan JLA, Prvi maj in dan zmage nad fašizmom — 9. maj. Stalna informativna rubrika je bila *Naš koledar*, v kateri so jedrnato obdelani pomembni datumi. To je bilo vsekakor zelo koristno v prvih povojnih letih, ko je bilo treba zapolniti praznino zaradi pomanjkanja učbenikov in ko je bilo treba otrokom dati natančne zgodovinske informacije.

Na straneh *Pionerskega vesnika* od leta 1947 do 1950 našimo na članke o sovražnih ofenzivah in drugih pomembnih bitkah. V vseh člankih, pogovorih in spominih imata vodilno mesto KPJ in tovariš Tito. Posebno zanimivo bi bilo zasledovati Titov lik v pionirskem tisku tega obdobja.

Spomini na narodne heroje so povezani z obletnicami njihovih smrti. Razen biografskih podatkov so v člankih tudi opisi poslednjih borb ali spomini na pomembne trenutke njihovega življenja. Stvaritev Partizan Karpoš je padel je natisnjena v *Pionerskem vesniku* št. 3 leta 1949. Dan smrti pesnika in revolucionarja Koča Racina je zabeležen tudi z objavo njegovih pesmi *Lenka* in *Nabiralci tobaka*, kakor tudi s spomini na Racinovo otroštvo. Ob smrti O. Župančiča in V. Nazorja zasledimo v *Pionerskem vesniku* št. 15.—16. iz leta 1949 zapis z naslovom *Slava ljudskima umetnikoma*, kakor tudi prvi makedonski prepev Župančičeve pesmi *Ciciban — Cicifuj* (Vančo Nikoleski). Naši narodi so izgubili dva velika pesnika in borca — je rečeno v članku. S črtico *Nagrada* je naznanjena smrt slovenskega pisatelja Prežihovega Voranca (PV št. 11—12, 1950).

Na straneh listov *Titovče* in *Pionerski vesnik* dobiva mladi bralec globalne informacije o aktualnih dogodkih, ki so neposredno povezani z razvojem druž-

be, v kateri raste in se razvija. On je nedvomno spremljevalec razvojnega procesa, a v njem tudi neposredno sodeluje.

Posebna tema je negovanje tradicij in oživiljanje dediščine Zveze pionirjev, ki se je razvijala v tesni povezavi z imenom tovariša Tita.

(Prev. in prir. S. Jug)

Zusammenfassung

In der Sozialistischen Republik Mazedonien erschienen im Zeitraum von 1945 bis 1950 drei Zeitschriften für Kinder: *Pioner*, *Pionerski vesnik* und *Titovče*. Sie haben bedeutende Aufgaben bei der Erziehung und Ausbildung der jungen Generation in der Zeit ausserordentlicher Anstrengungen nach dem Krieg erfüllt und waren zum ersten Mal in der Geschichte des mazedonischen Volkes auch Träger der mazedonischen schriftstellerischen Sprache. Im Artikel wird besonders der Einsatz betont, den die Zeitschrift *Pionerski vesnik* für die Pflege der Traditionen des Volksbefreiungskampfes beigetragen hat.